

Mediterrán és Balkán Fórum

KELET-MEDITERRÁN ÉS BALKÁN TANULMÁNYOK KÖZPONTJA

II. ÉVFOLYAM 2. SZÁM

Köszöntő

2008. május 30.

KEDVES OLVASÓ!

A PTE Kelet-Mediterrán és Balkán Tanulmányok Központja (KMBTK) által útjára indított Mediterrán és Balkán Fórum a Balkán, a Kelet-Mediterráneum és a Közel-Kelet térségét érintő kutatások eredményeit közli. Az elektronikus formával célunk az, hogy a témában érdekelteket és érdeklődőket gyorsabban tájékoztassuk a friss háttérelmzésekkel.

A Mediterráneum és Balkán rovatokban tudományos elemzések közlésére vállalkozunk, a Mozaik címszó alatt ismeretterjesztő, kulturális jellegű írásoknak adunk helyet.

A Mediterrán és Balkán Fórum lehetőséget biztosít minden tudományos igényességgel elkészített, a térséget érintő munka közlésére. A tanulmányok magyar, ill. angol nyelvűek lehetnek, terjedelmük a 20 000 karaktert (képekkel, térképekkel, ábrákkal) nem haladhatja meg. A szakmai folyóirat csak a szerkesztőbizottság által lektorált írásokat jelenteti meg.

Feliratkozás a Mediterrán és Balkán Fórumra

Amennyiben Ön szeretne feliratkozni hírlevelünkre a vatoma@gamma.ttk.pte.hu e-mail címen megadhatja annak a postafióknak a címét, ahová a hírlevelet kapni szeretné

Tartalom:

Köszöntő.....	1
Izrael/Palesztina mint politikai dilemma.....	2
Kulturális együttműködés a magyar – szlovén határ mentén a 20-21. század fordulóján.....	10
„L' Italia s'è destra” Egy előre bejelentett győzelem krónikája.....	17
Hírek.....	21
Konferenciák.....	22
Kiállítás.....	24

Főszerkesztő:

Dr. M. Császár Zsuzsa

Főszerkesztő-helyettes:

Kitanics Máté

Szerkesztőség:

7624 Pécs

Ifjúság útja 6.

Telefon: 72/501-531

Fax: 72/501-531

Web: <http://balkancenter.ttk.pte.hu/>

ISSN 1788-8026

Szerkesztőbizottság tagjai:

Dr. Pap Norbert (elnök)

Dr. Hajdú Zoltán

Dr. N. Rózsa Erzsébet

Dr. Hóvári János

Dr. Gábli Cecília

Reményi Péter

Lapszerkesztő:

Vati Tamás

Felelős kiadó:

Dr. Pap Norbert

Izrael/Palesztina mint politikai dilemma

Kalmár Zoltán¹

A zsidóság a történelem által többször is szétzilált népcsoport, melynek szívét-lelkét jelképező bölcsőjét a Szentföld jelenti. A zsidók jogát Palesztina földjére a politikai cionizmus történelmi érvekre alapozta, Izrael állam szükségességét a Bibliával igazolta. David Ben Gurion, a zsidó állam alapító miniszterelnöke gyakran mondogatta, hogy a Szentírás a „mi telekkönyvünk”. Jeruzsálem pusztulása után csaknem két évezreddel a cionisták Palesztina területének megszerzésekor a bibliai örökségükhöz (1Móz 17,8) tartozó földek visszafoglalásáról, a több mint egy évezredes arab, illetve muszlim megszállás alóli felszabadításról beszéltek. Azok a cionisták, akik a két évezredes száműzetés utáni hazatérést tekintették elsődleges életcéljuknak, azt vallották, hogy Izraelnek az ősi zsidó földön kell megszületnie. Voltak, akik ehhez még azt is hozzátették, hogy ezzel az Örökkévaló akaratát teljesítik.

A palesztinai arabok, akik a cionizmusban a hamis ideológiát látták, nem értették a zsidóság velük szemben támasztott történelmi igényeit és érveit, hiszen tizenhét századdal korábban, Kr. u. 70-ben nem ők, hanem a római hódítók rombolták porig Jeruzsálemet, és űzték el a zsidóságot Palesztinából. Róma örökébe Bizánc lépett, s a térség feletti arab fennhatóság csak a bizánci uralom felszámolásával, a Próféta halálát követően, a 630-as években következett be. Palesztina elarabosodása és iszlamizálódása ezt követően vette kezdetét.

A tizenkilencedik század végétől ebben a térségben a cionisták és az arabok részéről egyaránt újra és újra felszínre tör az az igény, hogy térjenek vissza a történelmi állapotokhoz. Alapvető konfliktusforrást jelent azonban az első lépés, amikor meg kell határozni azt, hogy melyik az a történelmi állapot, amelyikhez vissza kell térni. Mivel a történelmi léptékek itt évszázadokat, évezredekkel jelentenek, elkerülhetetlen, hogy beláthatatlan követelésspirál bontakozzon ki egymással szemben.

Nagy-Britannia Palesztina-politikája tulajdonképpen már az 1930-as évek második felétől elfogadhatatlannak bizonyult a térségben élő arabok és a legtöbb cionista számára. A második világháború előestéjén és a világháború éveiben mind az arabok, mind a cionisták részéről egyre határozottabb és hangosabb bírálatok fogalmazódtak meg a britek gyámságáról. A cionisták 1942 májusától, a New York-i Biltmore Hotelben tartott cionista kongresszus után már határozottan törekedtek arra, hogy a briteket Palesztina elhagyására kényszerítsék.

Nagy-Britannia a második világháború után szűkös éveket élt, a szigetország mindennapjait a fűtőanyaghiány, a jegyrendszer, a sorbanállás, a nélkülözés jellemezte. A brit stratégiai és politikai érdekek azt kívánták volna, hogy Palesztina területe továbbra is brit fennhatóság alatt maradjon. A brit Palesztina-politika azonban kudarcot vallott, így Nagy-Britannia 1947 februárjában a mandátum visszaadása mellett döntött, s a továbbiakban az ENSZ-re bízta az általa felügyelt Palesztina problémáját. Ezt követően

---

¹ Egyetemi docens, Pannon Egyetem Veszprém, Társadalomtudományok és Európa Tanulmányok Tanszék.

egy éven át a britek szinte csak a kivonulásaik megszervezésével voltak elfoglalva, csapataiknak el kellett hagyniuk Indiát, Ceylont, Burmát, majd Palesztinát is.

Palesztinában a szemben álló felek egyike sem hajlott a megegyezésre. A palesztinai araboknak nem volt okuk, a cionistáknak nem volt módjuk engedni. A zsidó és az arab érdekek annyira divergálóak voltak, hogy senki sem gondolhatta, hogy egy általános konszenzuson alapuló, igazságos megoldás születhet. Tárgyalások útján elért megegyezésre, kölcsönös engedményekre nem lehetett számítani.

A térség nagyhatalmi érdekek ütközőpontjává vált, így az Egyesült Államok és a Szovjetunió politikai rendezést sürgetett. 1947 tavaszán Palesztina függetlenné válása vonatkozásában különféle elképzelések láttak napvilágot, a kétnemzetiségű arab állam terve éppúgy szóba került, mint a körzetek kialakításának ötlete. Az Egyesült Államok Palesztina megosztását, az önálló zsidó állam megteremtését szorgalmazta. A Szovjetunió Palesztina területén egy kétnemzetiségű, független állam létrehozását kezdeményezte, de Andrej Gromiko, a Szovjetunió első ENSZ-nagykövete, aki a szovjet külügyminisztérium munkatársaként a második világháború éveiben személyesen tanúja volt a „nagyok” teheráni, jaltai, potsdami találkozásának, 1947 májusában bejelentette, hogy a Szovjetunió számára a kétállamos javaslat is elfogadható, amennyiben a két állam a gazdasági uniót fenntartja. Palesztina területe valóban nem nagy két nemzet számára, ezért a megosztásos elképzelés józan ésszel nézve sokak számára maga volt az abszurditás. A két nagyhatalom azonban e javaslat támogatásában jutott megegyezésre, ugyanakkor a puszkaporos atmoszféra ellenére a közös elvi megállapodáson túl nem tettek lépéseket annak biztosítására, hogy a zsidó és az arab állam létrejötte, függetlenné válása békésen valósuljon meg.

A zsidó állam sorsa tehát az 1940-es évek közepétől fogva magán viseli az Egyesült Államok kézjegyét. Az Egyesült Államok cionizmust támogató politikáját ez idő tájt Harry S. Truman elnök személyesítette meg, aki határozottan felkarolta a cionisták önálló államosodási törekvését, palesztinai államalapítási vágyát. Az Egyesült Államok az 1921-es és 1924-es kvótatörvénnyel feltartóztatta az Európa keleti feléből érkező tömeges bevándorlást, csak nagyon szűk rést hagyott kapuin a bevándorlók számára. Ezek a kapuk a Hitler-éra idején sem nyíltak szélesre az európai antiszemitizmus üldözöttjei előtt. Az amerikaiak ehelyett Palesztina irányába kanalizálták a zsidó menekültáradatot. Az Egyesült Államok a második világháború utáni években is elzárkózó politikát folytatott a zsidósággal szemben, hiszen az 1924-es kvótatörvény négy évtizeden át, 1965-ig érvényben volt. Ugyanakkor határozottan kiállt amellett, hogy Nagy-Britannia semmilyen formában ne korlátozza a zsidó menekültek Palesztinában történő letelepedését. 1945 augusztus végén Truman elnök arra kérte a brit kormányt, hogy haladéktalanul engedélyezze százezer európai zsidó palesztinai bevándorlását. E politika mögött nemcsak az Egyesült Államokban élő, nagy számú és befolyásos zsidó népességet kell látnunk. Az amerikaiak jelentős része a zsidósággal szemben érzett büntudata miatt karolta fel Izrael ügyét. De voltak olyanok is, akiket éppen zsidóellenes érzületük tett a zsidó állam támogatójává, abban a hitben, hogy ezáltal teljesen elapad a zsidóság Egyesült Államokba történő bevándorlása.

Az amerikai zsidóság eredményes lépéseket tett az Egyesült Államok hivatalos köreinél, Truman elnök már 1946 őszén nyilvánosan elkötelezte magát a palesztinai zsidó állam ügye mellett. Az amerikai kontinens, a korábbi másfél évszázados elzárkózó politikájától eltérően, ekkor már nem élt fényes elszigeteltségben. Az Egyesült Államok, bár távol volt a Közel-Keletről, ekkorra már nagyon is részese lett az itt zajló eseményeknek. 1948 után

a zsidó állam gazdasági talpra állását a tetemes német jóvátétel mellett Washington és az egyesült államokbeli tehetős zsidóság anyagi támogatása alapozta meg. Az amerikai-izraeli sziklakemény szövetség azonban csak a szuezi válság utáni években vette kezdetét.

A Szovjetunió nem a zsidóság iránti szimpátiája miatt lépett fel 1947 májusában az önálló zsidó állam létrehozásának ügye mellett. Sztálin haláláig (1953) a Szovjetunió részéről különösebb figyelem nem nyilvánult meg a Közel-Kelet irányába. Sztálin azonban meg volt győződve arról, hogy ebben a térségben sem tévesztheti szem elől Nagy-Britanniát. Szovjet-Oroszország, illetve a Szovjetunió a huszadik század első felében Nagy-Britanniát tartotta legfőbb ellenfelének. A szovjet vezetés még 1947-ben sem érzékelte igazán az Egyesült Államok világpolitikai hatalmának megnövekedését, ezért a régi rivális, Nagy-Britannia meggyengítésére koncentrált. Még el kellett telnie néhány évnek, hogy a szovjetek ráeszméljenek Nagy-Britannia közel-keleti vergődésére. A Szovjetunió közel-keleti britellenességét jól mutatja, hogy 1947 augusztusában Mahmúd Fahmi al-Nukrasi egyiptomi miniszterelnöknek nem került különösebb erőfeszítésébe, hogy meggyőzze a szovjet vezetést arról, hogy az ENSZ Biztonsági Tanácsában képviselje azt az egyiptomi politikai törekvést, hogy vessenek véget a brit katonai jelenlétnek Egyiptomban.²

A Szovjetunió nemcsak a közel-keleti brit jelenlét felszámolására törekedve vélte úgy, hogy érdekelt a két nemzetből álló önálló állam, vagy Palesztina felosztásával egy független zsidó és egy független arab állam létrejöttében. Mivel legfőbb célkitűzései között szerepelt, hogy a világ politikai térképének vörösbe kell borulnia, egy későbbi lehetséges kommunista szövetségest is látott az itt élő, jelentős mértékben baloldali ideológiai elkötelezettségű zsidóságban. Néhány év múlva azonban nyilvánvalóvá vált a szovjetek számára, hogy a palesztinai zsidóság vonatkozásában meghatározó erőt képviselő szociáldemokrata szakszervezetre, a Hisztadrutra és a kibucmozgalomra épülő izraeli „szocializmus” nem váltja be a hozzá fűzött reményeket. Abban az elképzelésükben is csalódnuk kellett, hogy Izrael együtt fog működni a Szovjetunióval a nyugati hatalmak befolyásának visszaszorításában a Közel-Keleten.

1947-ben az arabok és a cionisták egyetértésének hiánya ellenére az önálló zsidó állam ügye nem akadt el az ENSZ-ben. Sikeresnek bizonyult a Zsidó Ügynökségnek a nemzetközi szervezeteknél kifejtett propagandája, amelyben gyengíteni, illetve hiteltelenné akarta tenni az arab álláspontot. A Palesztina-dosszié az ENSZ Közgyűlésén 1947 őszen került megvitatásra, s az új világszervezet 1947. november 29-i határozatában a történelmi közelmúlt egyik legjelentősebb döntését hozta meg 33 támogató-, 13 ellenszavazattal és 10 tartózkodással: Palesztinát kettéosztották egy arab és egy zsidó államra. A Palesztina felosztására vonatkozó 181. számú ENSZ-határozat a zsidó állam területét 14.100 négyzetkilométerben állapította meg (Palesztina 55 százaléka), amelyen félmillió zsidó és négyszázezer arab élt, illetve több tízezres lélekszámú beduin közösség, akikkel senki sem számolt. Az arab államnak 11.100 négyzetkilométernyi területen kellett volna létrejönnie (Palesztina 45 százaléka), hétszázhuszonötezer arabbal és tízezer zsidóval. Jeruzsálem és környéke, ahol ekkor már mintegy százezer zsidó és ugyanannyi arab élt, nemzetközi övezetként (corpus separatum) semleges státuszt kapott. A javaslat kidolgozói nem vették figyelembe sem a népességi, sem a földtulajdoni arányokat, igen kreatívan kezelték a statisztikai adatokat.

---

² Elie Podeh – Onn Winckler (Szerk.): Rethinking Nasserism: Revolution and Historical Memory in Modern Egypt. Gainesville: University Press of Florida, 2004. p. 232.

A zsidó földvásárlások révén az ENSZ-határozat megszületésekor Palesztina területének mindössze 6 százaléka képezte a zsidóság tulajdonát, és a földterületek eladásában nem a palesztin, hanem a nem Palesztinában élő szír és libanoni földbirtokosok jártak az élen.

Mivel Palesztina népességének kétharmada arab volt, az önálló zsidó államnak tulajdonképpen nem zsidó, hanem zsidó és arab államként kellett volna létrejönnie. A cionista vezetők azonban kizárólag a független *zsidó* államiságot tartották elfogadhatónak. Ugyanakkor Ben Gurion tíz millió zsidó számára akart független államot teremteni, ezért az ENSZ-határozat által a zsidó állam számára javasolt terület elfogadhatatlanul kevésnek tartotta. Eleve úgy értelmezte az első határkijelölést, hogy minden zsidó államának megteremtéséhez az ENSZ-közgyűlés által kijelölt terület csak egy mag, amelynek azután majd szükségképpen növekednie kell. Az ENSZ rendezési tervét az államalapítást sürgető, Ben Gurion vezette Zsidó Ügynökség elfogadta. A cionisták nem voltak ugyan elégedettek az ENSZ felosztási határozatával, de a horgonyvetéshez megfelelőnek ítélték. Vagyis, az ENSZ-közgyűlés 181. számú határozatával együtt a cionista vezetők fejében a területi határok kitágításának programja is megszületett. Úgy vélték, hogy az expanzió elkerülhetetlen, a háborúkat akkor is vállalni kell, ha ezek súlyos áldozatokat követelnek a zsidóság részéről.

1947-ben a nemzetközi közösség tehát támogatásban részesítette a cionizmust, s ezzel új helyzetet teremtett a világpolitikában. Izraelnek a nemzetközi közösség által adományozott önállósága, amelyet a térségbeli arab politikai közösségek nem támogattak, olyan politikai gátszakadást eredményezett, amelynek következményeit akkor nehéz lett volna előre felmérni. A nagyhatalmak ezzel a döntésükkel olyan feszültséget pumpáltak a közel-keleti régióba, amelyek a mai napig tartanak, és ki tudja, még milyen következményekkel járó feszültségek alakulhatnak ki belőle.

A zsidó állam főként az Egyesült Államoknak és a Szovjetunióknak köszönheti a létét, de 1947. november 29-én számos távoli latin-amerikai ország is az önálló Izrael létrejötté mellett tette le a voksát. A szomszédos muszlim arab államok a kompromisszumosnak tűnő felosztási határozatot és a Palesztina területén születő Izrael létét egyaránt határozottan ellenezték, mérhetetlen felháborodásukban a nemzetközi közösség haragjával is dacolva elutasították az igazságtalan felosztást. A szenvedélyes, sértődött, olykor fenyegető felhangoktól sem mentes szónoklatokat tartó arab politikai vezetők abban is bíztak, hogy a cionisták nem lesznek majd képesek végrehajtani a felosztási javaslatot. Alighogy lecsengett az ENSZ Közgyűlésen vívott szócsata és kihirdették a határozatot, Palesztina területén máris a fegyvereké, az erőszaké volt a szó, a háború heteken belül már javában zajlott: „A palesztinai zsidó félkatonai szervezetek hamarosan nem nekik szánt területeket is elfoglaltak, miközben arab kommandók sűrűn csaptak le zsidó célpontokra.”³ Miközben 1947 decemberében az Arab Liga kairói ülésén az arab államok mellett döntöttek, hogy szükség esetén reguláris haderővel is fellépnek a határozatban foglaltak megvalósítása ellen, a legális és féllegális cionista katonai alakulatok erőszakos fellépése nyomán a palesztinok és a palesztinai arabok úgy érezték, hogy saját otthonukban nem lehetnek biztonságban, ezért valóságos népvándorlás, tömeges arab exodus indult meg Palesztina földjéről. Egy év alatt hét-nyolcszáz ezer palesztinai arab vált földönfutóvá, s ezzel megvalósult a bevándorló cionisták

³ Arthur Goldschmidt: A Közel-Kelet rövid története. Budapest: Maecenas, 1997. p. 288.

félévszázados álma, az arabok áttelepítése,⁴ vagy Theodor Herzl szavával kifejezve: eltüntetés. „A Tel-Aviv melletti Jaffa – amely az ENSZ-határozat szerint az arab állam része lett volna – hetvenezer arab lakosából háromezren maradtak csupán. Az arab egységek megpróbálták mindezt megakadályozni, illetve állandó támadásokat intéztek zsidók lakta telepek ellen. Ekkor kristályosodott ki az a három meghatározó alapelv, amelyeket Izrael Állam azóta is következetesen alkalmaz: az önerőre támaszkodás, a megkérdőjelezhetetlen erő, és a megváltoztathatatlan, kész helyzet elé állítás. Mivel a látszólagos erőfölényben lévő arabok nem fogadták el egy zsidó állam létjogosultságát, kész helyzet elé kellett állítani őket, olyan tényeket teremtve, hogy az araboknak ne maradjon más választásuk, mint a beletörődés a realitásokba.”⁵

Izrael az ENSZ első nagyszabású és egyik legambiciózusabb projektje. Közhelyként ismert megállapítás, miszerint minden határozat és egyezmény annyit ér, amennyit betartanak belőle. Különösen érvényes lehet ez a Közel-Kelet második világháború utáni évtizedeire. Tudjuk, az ENSZ Alapokmánya szerint az ENSZ Közgyűlés határozatai csak ajánlások, javaslatok és nem kikényszeríthető, nem kötelező érvényű jogszabályok, amelyeknek törvényi szankciói vannak. Izrael létének nemzetközi legitimitációja mégis ezen a 181. számú ajánlás jellegű határozaton alapul, amely sem születése pillanatában, sem évtizedekkel később nem számíthatott a szemben álló felek egyetértő elfogadására, így nemzetközi jogi értelemben hatályba sem léphetett volna. Ben Gurion azonban erre a határozatra mutatott akkor, amikor az önálló zsidó államot kikiáltotta, mondván, hogy ez a határozat megadta a nemzetközi jogi keretet a függetlenséghez, és soha nem vett tudomást erről a határozatról akkor, amikor a zsidó állam számára kijelölt határokat kérték számon Izraeltől.

Jóllehet Izrael a világszervezet égisze alatt született meg, nemzetközi jogi szempontból az is vitatott, hogy egyáltalán létrejött-e a zsidó állam, miként az is kérdéses, hogy ha igen, akkor mekkora területen. Ami Palesztinában történt 1947 és 1948 folyamán, az alapvetően a nagyhatalmi játszmák erőterében valósult meg. A politikai és a morális szempontok háttérbe szorították a nemzetközi jogot. Mivel a helyiek helyett a nagyhatalmak döntöttek, a zsidó állam kikiáltását követően nemzetközi elismerést nyert. A tulajdonképpeni döntéshozók törekedtek arra, hogy jogi leplet terítsenek a folyamatokra, eloszlássák a zsidó állam megalapításával kapcsolatos nemzetközi jogi aggályokat. Úgy irányították a folyamatokat, mintha azok igazodnának a fennálló nemzetközi joghoz, a nemzetközi jog államisággal kapcsolatos három alapelvéhez: az államelismeréshez, a ténylegességhez és az önrendelkezéshez. „Az Egyesült Államok elismerése azonban kétségtelenül korai volt, hiszen ekkor még az új állam létrejötte bizonytalan volt. Truman egyébként erről annak ellenére döntött, hogy a külügyminiszter jogi álláspontja szerint amíg nem jön létre stabil és hatékony kormány, addig az államelismerés a korábban létező állam ügyeibe való beavatkozásnak minősül. Természetesen a szovjet elismerés szintúgy idő előtti volt.”⁶

⁴ A transzfer-probléma részletes áttekintését adja Benny Morris izraeli történész *The Birth of the Palestinian Refugee Problem, 1947-1949.* (Cambridge: Cambridge University Press, 1987.) című munkája.

⁵ Rostoványi Zsolt: *Együttélésre ítélve. Zsidók és palesztinok küzdelme a Szentföldért.* Budapest: Corvina, 2006., 100.

⁶ Hoffmann Tamás: 'Izrael állam létrejötte a nemzetközi jog tükrében'. In: *Mediterrán Világ* 5 (2008), 42., 45. lábjegyzet; James Crawford: *The Creation of States in International Law.* Oxford: Oxford University Press, 2006., 434., 235. lábjegyzet.

Az Egyesült Államok és a Szovjetunió jóváhagyásával létrejövő zsidó állam maga volt az elviselhetetlenség az itt élő araboknak, akiknek az ellenállására Izrael ettől kezdve megtorlandó rendbontásként tekintett. A korabeli közel-keleti arab államok, amelyek Izrael létezésének tényét vitatták, gyakran hangoztatták, hogy a palesztinai arabok önrendelkezési joga nem ér kevesebbet más népek önrendelkezési jogánál, és elfogadhatatlannak tartották, hogy a nemzetközi politikai küzdőtéren a jogi érvek mindig a győztesek oldalán érvényesüljenek.

A népek önrendelkezési jogára hivatkozó arab politikusok érvénytelennek tekintették a nemzetközi közösség 1947. november 29-i felosztási határozatát, mivel az úgy született meg, hogy abba a régió arab lakosságának semmiféle beleszólása nem volt, előtte az arabokkal semmilyen egyeztetés nem történt. Annak sem tulajdonítottak jelentőséget, hogy a hat arab ENSZ-tagállam (Egyiptom, Irak, Jemen, Libanon, Szaúd-Arábia, Szíria) egyöntetűen a javaslat ellen foglalt állást. Az arabok hallani sem akartak zsidó államról Palesztina területén, elfogadhatatlannak tartották, hogy egy diaszpórában élő népet is megillessen az in situ nemzetek számára fenntartott önrendelkezési jog, illetve, hogy egy másik nemzet hátrányára érvényesítsék az önrendelkezési jogot.

Izrael a palesztinai arabok önrendelkezés jogának megtagadása révén jött létre, jóllehet a nyílt kolonizációs struktúra helyébe lépett mandátumrendszer éppen arra lett volna hivatott, hogy az ideiglenes nemzetközi ellenőrzés időszakában a helybelieket felkészítse az önrendelkezésre. 1947-48 folyamán egy sajátos paradoxon nyilvánult meg a térségben: a Nyugat jogvédelmi küldetését Palesztinában ugyan nem tudta teljesíteni, ugyanakkor érvényt tudott szerezni annak az ENSZ közgyűlési felosztási határozatnak, amely nem rendelkezett nemzetközi jogerővel, hiszen nem kötelezettséget, hanem ajánlást tartalmazott. Az arabok ugyanúgy nem voltak képesek a cionista terjeszkedés feltartóztatására, miként korábban nem tudtak ellenállni a mandátumi politikának sem.

Az 1947. november 29-i ENSZ-határozat ugyan rendelkezett arról is, hogy tíz hónapon belül mindkét államnak meg kell születnie, azáltal azonban, hogy a nagyhatalmak nem kényszerítették ki, hogy az önálló Izraellel együtt az önálló palesztin állam is megalakuljon, a Közel-Kelet hosszú távú stabilitása biztosításának lehetősége is elveszett. A zsidóság morális felsőbbrendűségét hirdető Ben Gurion egy olyan Izraelt akart felépíteni, amely szavai szerint „az egész emberiség előtti morális példa és az összes nemzet előtt világító fény lesz”,⁷ szemben a környező muszlim államokkal, amelyek a legnagyobb álnokságra is képesek. Most ne tegyük fel azt a filozofikusnak tűnő kérdést, hogy megengedhető-e, hogy az erkölcsi rossz az erkölcsi jó szolgáloja legyen! De térjünk vissza még néhány gondolattal azokhoz, akik az önálló zsidó állam létrejöttével idegenekké, kívülállókká lettek saját hazájukban és vizsgáljuk meg a palesztin katasztrófát szélesebb perspektívában!

1947 végén, amikor az ENSZ Közgyűlés határozatában két független állam létrehozásáról döntött, a zsidó állam számára kijelölt területen a félmillió zsidó mellett félmillió arab is élt. A Palesztinába bevándorló cionista zsidóság azonban mindig is egy viszonylag homogén zsidó állam létrehozását tekintette céljának, illetve 1948 májusában a korábbi arab területeken létrejött Izrael önmagát zsidó államként deklarálta. Az új közel-keleti állam etnikai természetét a visszatérési és a nemzetiségi törvény is megerősítette. Palesztina etnikai és kulturális többszínűségéből következik, hogy ha a zsidó nemzetállam

---

⁷ David Ben Guriont idézi Els van Diggele: Egy nép, amely külön lakik. Zsidó identitás a mai Izraelben. Budapest: HVG, 2005. p. 36.

területén a palesztinok alkotják a népesség felét vagy többségét, Izrael megszűnik zsidó állam lenni, ha pedig a zsidóság kisebbségbe kerül és kisebbségként szeretné megőrizni államában a vezető szerepet, megszűnik demokrácia lenni. A zsidó állam első embere tehát nem csak azért nem számolt az arabok asszimilálásának lehetőségével, mert az erőszakos asszimilálási kísérletek rendszerint sikertelennek bizonyulnak, hanem azért sem, mert Izrael állam zsidó jellegének megőrzése, egy etnikailag tiszta politikai közösség létrehozása volt a cél. A cionisták Palesztina területén az egyéni sorsok tekintetében a legembertelenebb megoldást választották. Annak ellenére, hogy egész lakosságcsoportokat érintett az exodus, bele kell gondolnunk, hogy minden ember egy egész világ önmagában, vagyis a kollektív forma ellenére ezek az emberek a legszörnyűbb magántragédiájukat élték.

Palesztina területén a cionista zsidósághoz hasonló lélekszámú palesztinai arabságtól való megszabadulás a zsidó katonai-félkatonai egységek terrorista akciói révén már a brit csapatok fokozatos kivonulása idején, 1948 kora tavaszán elkezdődött. 1948 áprilisára nyilvánvalóvá vált (ami korábban is valószínűnek látszott), hogy a palesztinai felosztási javaslatot nem lehet békésen végrehajtani. Az arab települések elfoglalása, illetve az ott lezajlott cionista tömegmészárlások nem esetlegesen, hanem előre megtervezetten (Dalet [D] terv) történtek.⁸ A palesztinai arabokkal szemben kétszintű támadás bontakozott ki, a fegyveres terrorakciókkal szorosan összefonódott a pszichológiai hadviselés. Az ősz folyamán megsokasodtak a lakosság etnikai összetételének megváltoztatását célzó fegyveres intézkedések, mivel az első arab-izraeli háború során az új területek elfoglalásával a zsidó államban a korábbinál több százezerrel növekedett volna az arab lakosság száma. Az államalapító miniszterelnök, Ben Gurion 1948. október 21-én az etnikai tisztogatást kormányprogrammá emelte: „Az araboknak Izrael földjén csak egy funkciója maradt – az elmenekülés.”⁹ Ez a kijelentés is azt mutatja, hogy Palesztina területén nem egyszerűen csak Ben Gurion „fejbólintására” történtek az események, hanem utasítás szerint. Az üzenet, amely egyébként a régimódi pogromok korszakára emlékeztetett, mindenki számára világos volt. Ben Gurion szavai egyértelműen mutatják a miniszterelnök történelmi léptékű vállalkozásának természetét és célját. A nagy ellenhadjáratot siker koronázta, a tények igazolták a cionista politikai vezetés Ben Gurion mondatával fémjelzett törekvéseit.

A nyugati világ mintha elfelejtette volna azt a leckét, amelyet néhány évvel korábban Európában megtanult. A Nyugat elfogadta, hogy Izraelre nem vonatkoznak azok a korlátok, amelyek szinte mindenki másra igen, nem avatkozott be katonai erővel, amikor a cionisták ősi történelmi jogokra hivatkozva szabályos etnikai tisztogatást hajtottak végre Palesztina területén. Miként akkor sem, amikor az első arab-izraeli háború utáni években nyilvánvalóvá vált, hogy a zsidó állam a menekültek százezreit önként nem fogja visszafogadni. Európában és Amerikában alig érdekelt bárkit, hogy legkevesebb háromnegyedmilliónyi palesztinai arabnak kellett elmenekülnie szülőföldjéről. Otthonukat és emberi méltóságukat vesztett arab néptömegek árasztották el a térséget, s a

---

⁸ A cionisták etnikai tisztogatásait, tömegmészárlásait több könyvében is részletesen elemzi Ilan Pappé izraeli történész (Haifa University). Ilan Pappé: *A History of Modern Palestine: One Land, Two Peoples*. Cambridge, New York: Cambridge University Press, 2004.; Ilan Pappé: *The Ethnic Cleansing of Palestine*. Oxford: Oneworld, 2006.; Ilan Pappé: *The Bureaucracy of Evil: The History of the Israeli Occupation*. Oxford: Oneworld, 2008.

⁹ Ben Gurion idézi Benny Morris: *The Birth of the Palestinian Refugee Problem, 1947-1949*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. p. 218. ; Rostoványi Zsolt: *Id.* p. 121.

következő évtizedekben az egyre népesebb cserben hagyott menekült közösség egyre nyomorúságosabb helyzetbe került. Az 1948 óta menekült státuszban élő palesztinok mindennapi élete szinte teljes mértékben a külső, nemzetközi támogatásoktól függ. Eddig több mint harminc ENSZ-határozat született a palesztinok érdekében, de már a legkorábbiak, a 181. (1947. november 29-i) és a 194. számú (1948. december 11-i) ENSZ közgyűlési határozatok is kinyilvánították a palesztin menekültek hazatéréshez és önálló államisághoz való jogát. A nagyhatalmak által irányított nemzetközi politika azonban nem fordított kellő figyelmet arra, hogy Palesztina területén az átfogó rendezés megtörténjen. A gesztusok áradata, a békefolyamatnak keresztelt struccpolitika nem hozott megoldást a térséget több mint fél évszázada feszítő konfliktusokra.

Irodalom:

- BAR-ZOHAR, M. (1978): *Ben-Gurion: A Biography*. London: Weidenfeld and Nicolson, 342 p.
- BEN-GURION, D. (1954): *Rebirth and Destiny of Israel*. New York: Philosophical Library, 539 p.
- BEN-GURION, D. (1964): *Israel: Years of Challenge*. London: Anthony Blond, 240 p.
- BRECHER, M. (1972): *The Foreign Policy System of Israel: Setting, Images, Process*. Oxford: Oxford University Press, 693 p.
- DAVIS, J. (1968): *The Evasive Peace: A Study of the Zionist Arab Problem*. London: John Murray, 124 p.
- HOCKING, W. E. (January 1958): 'The Time-Bomb of the Palestine Fait Accompli'. In: *The American Mercury*,
- MORRIS, B. (1999): *Righteous Victims: A History of the Zionist-Arab Conflict, 1881-1999*. New York: Knopf, 768 p.
- N. RÓZSA E. (Szerk.) (2005): *Nemzeti identitás és külpolitika a Közel-Keleten és Kelet-Ázsiában*. Budapest: Teleki Alapítvány, 349 p.
- O'BALLANCE, E. (1956): *The Arab-Israeli War 1948*. London: Faber & Faber, 220 p.
- PAPPE, I. (1988): *Britain and the Arab-Israeli Conflict, 1948-1951*. New York: Palgrave Macmillan, 273 p.
- PAPPE, I. (2004): *A History of Modern Palestine: One Land, Two Peoples*. Cambridge, New York: Cambridge University Press, 384 p.
- PAPPE, I. (2006): *The Ethnic Cleansing of Palestine*. Oxford: Oneworld, 320 p.
- PAPPE, I. (2008): *The Bureaucracy of Evil: The History of the Israeli Occupation*. Oxford: Oneworld, 400 p.
- ROSTOVÁNYI Z. (2006): *Együttélésre ítélve: Zsidók és palesztinok küzdelme a Szentföldért*. Budapest: Corvina, 445 p.
- SACHAR, H. (2000): *A History of Israel from the Rise of Zionism to Our Times*. New York: Knopf, 1270 p.
- TIBI, B. (1991): *Konfliktregion Naher Osten. Regionale Eigendynamik und Großmachtinteressen*. München: C. H. Beck, 261 p.

Kulturális együttműködés a magyar – szlovén határ mentén a 20-21. század fordulóján

Mohos Mária¹⁰

A magyar – szlovén kulturális együttműködés egyaránt fontos államközi, regionális és települési szinten. Meghatározó jelentőségű a szlovéniai magyarok esetében Magyarországgal, a magyarországi szlovén kisebbség esetében az anyanemzettel való kapcsolattartás.

1. Magyarok Szlovéniában

Az a terület, amelyen az önálló szlovén állam az 1991-ben létrejött, etnikai szempontból sohasem volt egységes. A nem szlovén etnikai közösségek tarka együttesét két csoportba: a klasszikus (területi) kisebbségekre és az újkori nemzeti közösségekre (zömük a volt közös jugoszláv állam nemzeteinek tagja) lehet osztani.

A klasszikus (területi) nemzeti kisebbség tagjait az állam „nemzeti közösség” státussal ismert el, és biztosítja számukra a közösség és egyéni jogok teljes védelmét. „Az olasz és magyar nemzeti közösségnek és tagjainak a Szlovén Köztársaságban biztosítva van a Szlovén Köztársaság alkotmányából és a hatályban lévő nemzetközi szerződésekből eredő valamennyi jog.” (SZLOVÉN KÖZTÁRSASÁG HIVATALOS LAPJA, 1991.) Biztosítja a nemzeti szimbólumok szabad használatát, lehetővé teszi a nemzeti azonosságuk fenntartására szolgáló szervezetek alapítását kulturális, oktatási, tudományos, gazdasági és könyvkiadási területen. A közösségek tagjainak joga van saját anyanyelven történő nevelésre és oktatásra, s ezen területek fejlesztésére. Törvény állapítja meg azokat a területeket, amelyeken a kétnyelvű oktatás kötelező. A kisebbségek korlátlanul tarthatnak mindenféle kapcsolatot az anyaországukkal. Azokon a területeken, ahol a közösségek élnek, tagjaik saját jogaik megvalósítása érdekében önkormányzati közösségeket alapíthatnak. Javaslatukra az állam e nemzeti önkormányzati közösségeket felhatalmazhatja az állam hatáskörébe tartozó bizonyos feladatok ellátására, valamint biztosítja az ezek megvalósításához szüksége eszközöket. A közösségek tagjainak jogai létszámuktól függetlenül biztosítottak. A nemzeti közösségek képviselőinek beleegyezése nélkül nem változtathatók meg a róluk hozott törvények és rendeletek.

A nemzetiségileg vegyesen lakott területen a kollektív jogok a nemzeti közösséget objektíven megilletik, s az érintettek döntenek el, hogy ezekből a lehetőségekből mennyit vesznek igénybe. Új elem a szlovén szabályozásban, hogy a vegyesen lakott térségekben nem határozták meg a jogok érvényesítéséhez szükséges számbeli határt. Közép – Európában egyedülálló módon néhány fő is igénybe veheti a nemzeti közösséghez tartozásból eredő különleges jogokat és támogatásokat, de erről nyilatkoznia kell.

A vegyes lakosságú településeken a kétnyelvűség kötelező, s a közösségek státútumai – alaptörvényei – rendelkeznek a nyelvhasználatról. A saját anyanyelv használata szóban és írásban minden hivatalos szinten biztosított, az okmányok is kétnyelvűek.

---

¹⁰ Egyetemi docens, PTE TTK, Magyarország Földrajza Tanszék.

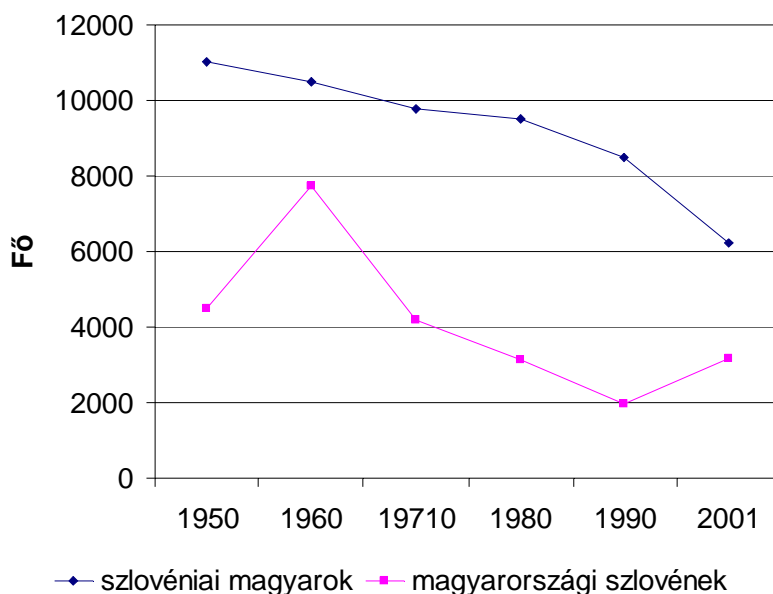
A helyi önkormányzatokról szóló törvény előírja, hogy a nemzetiségileg vegyesen lakott területen a nemzetiségi közösség a községi tanács munkájában legalább egy képviselővel részt kell hogy vegyen.

A Szlovén Parlamentben 1-1 választott képviselője van az őshonos (magyar és olasz) kisebbségnek, akikre az országban bármely választási körzetben lehet szavazni. Az országgyűlésben működik egy nemzetiségi bizottság, amely a négy állandó testület egyikeként minden őshonos kisebbségi ügygel hivatalból foglalkozik.

A Magyar Nemzeti Közösség a Szlovéniában őshonos magyarságot fogja össze. A közösséghez tartozók döntő többsége a szlovén – magyar határ mellet fekvő területen él. A terület nagysága összesen 195 km², melyet a Kobilje, Stehovci, Bukovci szlovén falvak északi és déli részre osztanak. Az északi-goričkói részen 8 magyarok lakta település fekszik 65 km² területen, míg délen 22 település 130 km²-en.

A magyar lakosság száma Szlovéniában a második világháború utáni időszakban fokozatosan és folyamatosan csökkent: a magyar nemzetiségűek száma az 1953. évi 11000 lakosról 1991-re 8503 főre, majd 2002-re 6243 főre apadt, ez az ország népességének 0,32%-a.

A magyar kisebbség által lakott településekben négy kétnyelvű általános iskola működik, s a lendvai középiskolában is kétnyelvű oktatás folyik. A maribori egyetemen magyar szakos diplomát szerezhetnek a hallgatók.

Szerkesztette: Mohos Mária

1. ábra: A két kisebbség létszámának alakulása 1950–2001 között anyanyelv szerint (KSH és szlovén népszámlálási adatok alapján)

Az 1959-től jellemző kétnyelvű oktatás hatására az asszimiláció és az elvándorlás a szlovéniai magyarság körében felgyorsult. A többség nyelvét is beszélő fiatalok nagyobb arányban tanulhattak tovább a közép- és felsőfokú oktatási intézményekben, könnyebben vállaltak munkát a családi gazdaságokon kívül. Körükben növekedett a vegyes házasságok aránya is, amely szintén az asszimiláció erősödését segíti.

A független szlovén állam jelentős támogatást nyújt a területén élő magyar kisebbségnek. A Lendván működő Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézeten keresztül finanszírozza a Muratáj c. folyóirat, a Naptár c. évkönyv, valamint a Lendvai Füzetek megjelentetését. Biztosítja, hogy a városban lévő könyvtár állománya magyar nyelvű kötetekkel gyarapodjon. Hozzájárul magyar nyelvű könyvek kiadásához, kulturális programok, konferenciák, szakmai találkozók szervezéséhez. Minden évben támogatja – így 2006-ban is – a muravidéki magyar lakosságú falvakban működő citerazenekarokat (10 db), népi együtteseket (16 db), valamint népdalköröket (13 db), lehetővé teszi számukra a magyarországi fesztiválokra való részvételt. Ezzel a támogatással segíti a területén élő magyar nemzeti kisebbség identitásának megőrzését.

2. Szlovének Magyarországon

A magyarországi szlovén kisebbség döntő többsége Vas megyében, a Rábától délre, a Vendvidék területén él. A Vendvidék a történeti Magyarországon Vas megye szentgotthárdi és muraszombati járásához tartozott.

Az első világháború után kialakított új határok kettészakították a területet. A határ kijelölése során nem vették figyelembe a tradicionális etnikai - gazdasági kapcsolatokat, így a csaknem homogén szlovén-vend tömb déli fele a Szerb-Horvát-Szlovén Királysághoz került, az északi Magyarország része maradt. A Vendvidék északi része három ország határai közé ékelődött be, s magyar fennhatóság alá került nyolc település: Alsószölnök, Apátistvánfalva, Felsőszölnök, Orfalu, Permise, Rábatótfalu, Ritkaháza és Szakonyfalva. A falvak közül később Permisét és Ritkaházát Kétvölgy néven összevonták, Rábatótfalut pedig 1983-ban Szentgotthárdhoz csatolták. A Vendvidék falvai közül négy – Apátistvánfalva, Felsőszölnök, Kétvölgy és Orfalu – közvetlenül a magyar-szlovén határ mellett fekszik.

A szlovén anyanyelvű népesség száma Magyarországon 1900 óta a negyedére csökkent, 1990-ben már csak 1945 fő volt. A szlovén népesség fogyása hazánkban – csakúgy, mint a szlovén többségű falvakban – 1970 és 1990 között gyorsult fel. A 2001. évi népszámlálás során szlovén/vend nemzetiségűnek vallotta magát 3025 fő, illetve ehhez a kulturális értékekhez, hagyományokhoz kötődőnek 3429 fő.

A szlovén/vend anyanyelvet 3180-an vallották magukénak, s valamivel kevesebben, 3108-an beszélnek családi-baráti körben.

Az 1993-ban megszületett kisebbségi törvény a 13 támogatott kisebbség közé sorolja a magyarországi szlovénokat, akik a törvény értelmében az államtól anyagi támogatást kapnak, helyi és országos kisebbségi önkormányzatot hozhatnak létre.

Az anyanyelv tanulása óvodában és általános iskolában is lehetséges a szlovének számára Magyarországon. Szlovén tanítási nyelvű középiskola nincs – német, szerb, horvát, román szlovák és cigány van –, a szentgotthárdi Vörösmarty Gimnáziumban a nyelvet tanítják. A felsőoktatást a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola Szlovén tanszéke képviseli. Korlátozott számban van lehetőség szlovéniai felsőfokú képzésre állami

ösztöndíj segítségével, de a középiskola hiányában az irodalmi nyelv tudása nélkül a hátrány alig leküzdhető.

Az anyanyelv használata szempontjából, valamint a szlovén identitás megőrzése miatt a kisebbség tagjainak életében fontos szerepe van annak, hogy vallásukat anyanyelvükön gyakorolhatják-e. Felsőszölnökön vasárnaponként szlovén nyelvű mise van, a katolikus pap Szlovéniából jön át. Alsószölnökön évente egyszer Karácsonykor szlovén nyelvű, Apátistvánfalván a nagyobb ünnepeken kétnyelvű mise van, holott az ott szolgáló tisztelendő szlovén anyanyelvű.

3. A magyar-szlovén határmenti kapcsolatok a 20. század utolsó évtizedében

Szlovénia önálló állammá válása után már 1992. novemberében aláírta azt az egyezményt Magyarországgal, amelyben a felek megállapodtak az országukban élő magyar nemzeti közösség és szlovén nemzeti kisebbség külön jogainak biztosításáról. A két ország 1993. júniusában barátsági és együttműködési szerződést kötött, amely többek között a nemzeti kisebbségek kölcsönös elismerését és támogatását is tartalmazta.

Az egyezmény és a szerződés aláírása után gyors és pozitív változások következtek a határmenti településekben. A feltételek megteremtését követően új határátkelőhelyek nyíltak a magyar-szlovén határon, amelyek a határszakasz déli részén a szlovéniai magyarok és az anyaország, az északi részén a magyarországi szlovének és anyanemzetük közötti kapcsolatok erősödését segítették.

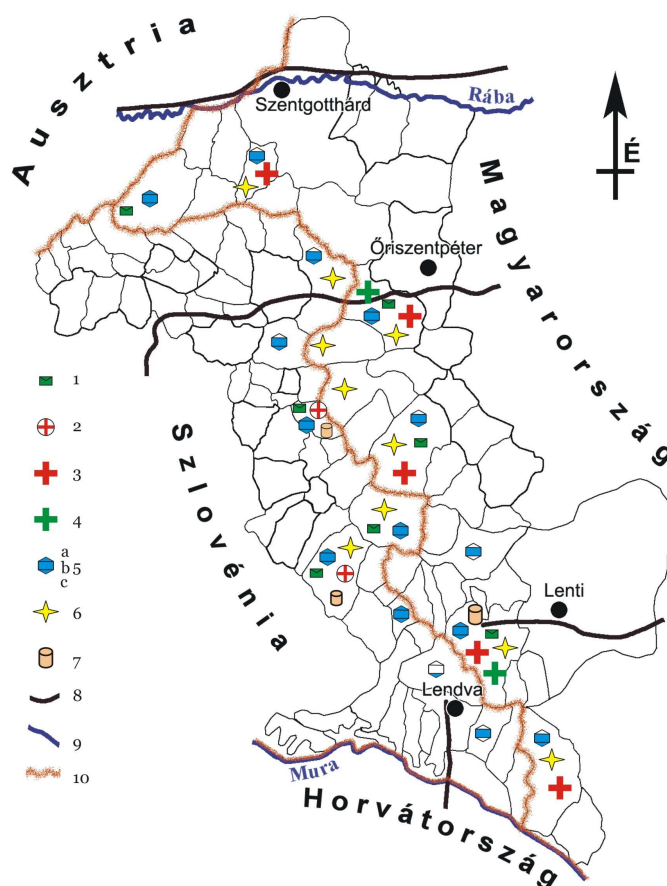
A 20. század utolsó évtizedében feléledtek azok a kapcsolatok, melyeknek alapja az ezer éves történelmi múlt során a megyei és táji kötődés volt. A volt muraszombati járás települései (Muraszombat Község) Vas megyével, a volt Alsólendvai járás falvai (Lendva Község) Zala megyével keresték az együttműködés lehetőségét, és a megyei önkormányzatokkal évente megállapodtak a közösen szervezett és támogatott programokban.

Szlovéniában korábban, Magyarországon néhány évvel később teremtődött meg az az intézményi háttér, amely részben a kisebbségek támogatásában, részben a kulturális együttműködésben a koordinátor szerepét tölti be. Lendván/Lendaván már 1993-ban megalakult a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet (MNMI), melyen keresztül a szlovén állam a magyar nemzeti közösséget támogatja.

Szentgotthárdon 1998-ban kezdte meg működését a Szlovén Kulturális Központ (SZKK), amely Magyarországon az előző intézethez hasonló feladatokat lát el.

A rendszerváltás után már 1990. október 27-én megalakult Felsőszölnökön a Magyarországi Szlovének Szövetsége (MSZSZ). Az Országos Szlovén Önkormányzat (OSZÖ), a kisebbségi törvényt követően 1994-ben jött létre, ugyanabban az évben 10 szlovén önkormányzat alakult. Budapesten 1991-től működik a Szlovén Egyesület, Szombathelyen 1999-től a Pável Ágoston Szlovén Kulturális Egyesület. Szentgotthárdon szereksztik a Prorabje című kéthetente irodalmi nyelven és helyi nyelvjárásban megjelenő lapot, amelyet az MSZSZ ad ki. Az OSZÖ szlovén nyelvű könyvek kiadásával segíti az anyanyelv ápolását. A városban 2000. június 23-tól heti 8 órában sugároz műsort a Radio Monoster, melynek stúdióját a Szlovén Kulturális és Információs Központ épületében rendezték be. A közszolgálati Magyar Televízió havonta kétszer 25 perces szlovén nyelvű magazint sugároz. Muraszombatról háromhetente bibliobusz érkezik Felsőszölnökre, Apátistvánfalvára és Szentgotthárdra 2000 óta.

A június utolsó hétvégéjén Óriszentpéteren megrendezett Órségi Vásár, valamint a szeptemberi Lendvai Szüret a határ másik oldalán működő hagyományőrző csoportoknak, kézműveseknek is kínál bemutatkozási, árusítási lehetőséget. A hasonló programok sora bővíthető hetési, vendvidéki rendezvényekkel. Lentiben is szeptemberben zajlik a Nemzetközi Vásár, amely a határ menti gazdasági kapcsolatok fejlődését segíti. Összegzésként elmondható, hogy a politikai életben bekövetkezett változások pozitívan hatottak az államközi kapcsolatokra. Bár gyors ütemben fogy a határ mindkét oldalán élő kisebbségek száma, ennek ellenére az érintett települések, kulturális intézmények, személyek közötti kulturális kapcsolatok intenzitása nem csökken.

Szerkesztette: Mohos M.

2. ábra: A vizsgált települések intézményei és ellátottsága 2001-ben

- 1 = postahivatal, 2 = orvosi rendelő, 3 = orvosi rendelő helyben lakó orvossal, 4 =
 gyógyszerár, 5a = óvoda, 5b = általános iskola alsó tagozat,
 5c = általános iskola felső tagozat, 6 = körjegyzőségi székhely, 7 = benzinkút,
 8 = vasútvonal, 9 = folyó, 10 = államhatár

Irodalom:

- BALAŽIC, J – VÁNDOR L. (szerk) (1996): Népek a Mura mentén (LJUDE OB MURE, VÖLKER AN DER MURE, LJUDDI UZ MURE). Murska Sobota, Zalaegerszeg.
- BARÁTH Á. (szerk.) (2001): Érintkező kultúrák, kisebbségi értékek: (Identitás, kultúra, kisebbség) : Magyar - horvát - szlovén kisebbségi tanulmányok. MTA Pécsi Akadémiai Bizottsága, Pécs, 284 p.
- GÖNCZ L. (2001): A muravidéki magyarság 1918-1941. Lendva, 367 p.
- GÖNCZ L. (1996): Magyarok a Muravidéken és a közösség nemzeti tudatának alakulása 1920 után. In: Ljudje ob Muri - Népek a Mura mentén. (Tanulmánykötet.), Murska Sobota – Zalaegerszeg, pp. 239-240.
- JUHÁSZ GY. (szerk.) (1994): Tanulmányok a szlovéniai magyarság köréből. Budapest, Teleki László Alapítvány, 184 p.
- KLEMENČIČ, V. – PAKK, M. (1970): Demografska struktúra narodnostno mešanega ozemlja v Prekmuru. In: Inštitut za goografijo. Ljubljana, 8 p.
- KOMAC, M. (1999): A nemzeti közösségek védelme a Szlovén Köztársaságban. Nemzetiségi Intézet – Ljubljana, 76 p.
- KOVACSICS J. (2000): Szentgotthárd és környéke. Település- és népességtörténeti lexikon.– Szentgotthárd környéki, dél-burgenlandi, őrségi és vendvidéki falvak és nemzetiségek (1183—1995). KSH. Bp., 495 p.
- KOVÁCS A. (2000): A magyar – szlovén nyelvhatár és a trianoni határ. In: Lendvai füzetek 17. Lendva / Lendava
- KOZÁR MUKIČ, M. (1984): Slovensko Porabje – Szlovénvidék, Ljubljana – Szombathely, 1984. Lendva község közleményei, 1981. Lendva.
- KOZÁR MUKIČ, M. (1992): A magyarországi szlovének demográfiai sajátosságai. Magyarország nemzetiségeinek és a szomszédos államok magyarságának statisztikája (1910-1990.) Budapest, Központi Statisztikai Hivatal, pp. 333-338.
- Magyarország és Szlovénia: Úton az Európai Unió felé (1997). 1991-97. KSH.
- MOHOS M. (szerk.) (2002): A határ, amely elválaszt és összeköt: Mandulavirágzás tudományos napok, 2002. március 4-8. / Pécs, Egyetemi Kiadó, 174 p.
- MOHOS M. (1996 a.): A határ túlsó oldalán. In: Muratáj 96/2. Lendva/Lendava pp. 96 - 104.
- MOHOS M. (1996 b.): Népességföldrajzi vizsgálatok a magyar – szlovén határmentén. In: Pál Ágnes – Szónokyné Ancsin Gabriella (szerk.): Határon innen – határon túl. Szeged, pp. 313-318.
- MOHOS M. (2000): A szlovén – magyar nyelvhatárról készült adatfelvétel, tudományos feldolgozások és kutatások. In: Muratáj 2000/1-2. Lendva/Lendava pp. 168 - 174.
- MOHOS M. (2001): Közigazgatási változások a magyar – szlovén határ menti térségben. In.: Érintkező kultúrák, kisebbségi értékek – identitás, kultúra, kisebbség. Pécs, pp. 189 – 204.
- MOHOS M. (2002 a.): A határ elválasztó és összekapcsoló szerepe a magyar – szlovén határszakaszon. In: Pásztor Cecília (szerk.): „...Ahol a határ elválaszt”. Balassagyarmat – Várpalota, pp. 548 - 558.
- MOHOS M. (2003): A magyar – szlovén nyelvhatár változásai 1900-2000 In: Kozma István – Papp Richárd (szerk.): Etnikai kölcsönhatások és konfliktusok a Kárpát-medencében. Budapest, pp. 89-122.

MUNDA HIRNÖK K. (1992): Vzroki in razvoj poljedelskega sezonskega zaposlovanja med porabskimi Slovenci na Madžarskem. In: Razprave in gradivo 26-27. Ljubljana, Inštitut za narodna vprašanja, pp. 238-248.

MUNDA HIRNÖK K. (1999): Šolstvo v zamejstvu. Madžarska. In: Enciklopedija Slovenije, 13 zv., Ljubljana, pp. 95-96. MUNDA HIRNÖK K. (2001): A magyarországi (Rába vidéki) szlovének kutatására irányuló törekvések Szlovéniában In: Érintkező kultúrák, kisebbségi értékek – identitás, kultúra, kisebbség. Pécs, pp. 161-167.

*„L' Italia s'è destra”
Egy előre bejelentett győzelem krónikája*

Naccarella István¹¹

Cikkünk olasz nyelvi címe szójátékot rejt, amelyben az olasz himnusz első versszakának második sorára történik utalás. Ebben a verssorban a szerző megállapítja, hogy a nép végre-valahára „felébredt”, azaz fogékonyra vált a nemzeti újjáébredés eszméje iránt. („*Fratelli d'Italia/ l'Italia s'è desta...*”). Az olasz nyelvben a „*destra*” szó jelentése pedig – politikai értelemben is – „jobb”, (ugyanúgy, mint egyébként a magyarban is).

Az április 13-14-i választás – melyet annak következtében írtak ki, hogy Prodi kormánya 2008 januárjában válságba került, olyan időben szólította az urnákhoz az olasz szavazókat, amelyben nemcsak politikai, de gazdasági krízishelyzet is előállt. Már 14-én este a szavazatszámolás annak a jobbközép koalíció elsöprő győzelmét jelezte, amelynek élén az újra megválasztott Silvio Berlusconi állt. Nyomasztó volt a győzelem, nemcsak arányai miatt – kb. 10% a Képviselői Kamarában és a Szenátusban is (Olaszországban un. nem tökéletes kétkamarás rendszer van érvényben) – hanem az intézményrendszerre gyakorolt esetleges hatásai következtében is.

Ami a médiát illeti, Berlusconi kívül nem sokan hittek ilyen fölényes győzelemben - talán amiatt a babonás óvatosság miatt is, ami alól Olaszországban még a politikusok sem kivételek - pedig igen sok szempontból előre látható volt. Először is azért, mert Olaszországban a politikai válságot követő választások mindig a bizonytalan és kevésbé elkötelezett szavazók ellenzékéhez való átpártolását eredményezik. Másrészt az olasz szavazók pártpreferenciája kezdettől fogva régiókénti megoszlást mutat. Anélkül, hogy ennek okait részletesen elemeznénk, megemlítjük, hogy Dél-Olaszország nagy része történelmi okoknál fogva jobboldali beállítottságú, míg olyan tartományok, mint Emília-Romagna és Toscana a baloldal fellegrádjainak tekinthetők. A harc a választók kegyeinek elnyeréséért tulajdonképpen az ország maradék részén folyik. Az utóbbi időben azonban, egy sor nemzetközi folyamat Olaszországban kedvező feltételeket talált arra, hogy gyorsabban éreztesse hatását (kormányválság, észak és dél közti egyenlőtlenségek, olyan vállalatok, mint az Alitalia válsága, a szeméttlerakók helyzete, romló közbiztonság, a fiatalokat különösen sújtó munkanélküliség, a nem kellőképpen kontroll alatt tartott bevándorlás, stb.). Ez azt a régiót sújtotta, amelyiket lehetett, azaz, ahol egy viszonylagos korábbi jólét veszélybe kerülhetett, ez pedig Észak-Itália. Az érintett északi-középitáliai régióban két esemény érezte hatását közvetlenül a választások előtt, amelyek esetleg befolyással lehettek a választók döntésére: az Alitalia körül kialakult helyzet és a campaniai hulladék-botrány. A repülőtársaság válsága a Malpensa repülőtérrel sem kímélte: arról a reptérről van szó, ami a személy és főleg az áruszállítás szempontjából kulcsfontosságú szerepet töltött be a régióban. Megkérdőjelezni a létét egyet jelent az északi gazdaság, és ezen keresztül a régió lakosságának megkérdőjelezésével. Azokról van szó, akiket a Lega Nord (Északi Liga, jobbközép koalíció) kezdettől fogva meg kíván szólítani. A párt 20 évvel ezelőtt a területi kiválást szorgalmazta, ma pedig a föderalista adórendszer mellett száll síkra, azaz hogy az állam ne központi módon kezelje a befolyt

¹¹ Óraadó tanár, PTE BTK, Olasz Tanszék.

adókat, hanem mind a 20 régió (Itália 20 tartományra van felosztva) önkormányzata maga dönthessen a befolyt pénzek felett.

A néhány dél-olasz nagyváros utcáira zúdított többtonnányi szemét minden következményével együtt (a turizmusra erősen építő gazdaság visszaesése, környezetszennyezés, dioxin-botrány, a helyi termékek iránti bizalom csökkenése) sok emberben tovább erősítette azt az érzést, hogy a központi kormányzat a közkiadásokra szánt forrásokat rosszul kezeli, s hogy egyre nő a szakadék Észak és Dél között.

Elegendő ezt a két tényezőt figyelembe venni, hogy megértsük azt a hihetetlen szavazatszám-növekedést, amit a Lega Nord könyvelt el, amely 2006-ban egy kb. 4,5 %-os bázisról indulva ebben az évben több mint 8%-ot ért el. Ez 2388257 többlétszavazatot jelentett egy olyan párt számára, amely teljes joggal nevezhető szélsőségesnek. Ezen felül egy olyan regionális kötődésű párt, mint amilyen a Lega Nord is, mindig szoros szimbiózisban él az állampolgárokkal, viszonyuk már-már olyan, mint egy szerződés, minden olyan konkrét kérdésben aktívan részt vesz, amely közvetlenül érinti az emberek mindennapi problémáit. Ezért, bár programját tekintve a Lega jobboldali párt, követői között többféle ideológiai beállítottságú szavazó is található. Két körülmény határozza meg ezt a tényt, mindkettő a párt területiségéhez kapcsolható. Elsőként említendő, hogy regionális párt révén nem kell országos ügyekkel foglalkoznia, mint a többi nem területi alapon működő pártnak. Ezért könnyedebben mozog, nem bénítják le tevékenységét mindazok a fékek, amelyekkel egy bonyolult szempont-rendszert figyelembe vevő pártnak állandóan számolnia kell. Másodsorban pedig az a tény, hogy a párt területi elv alapján működik, lehetővé teszi számára, hogy homogén egészként kezelje a lakosságot. A területi elv szellemében ugyanis, ha a régió nyer, azzal minden lakosa jól jár.

Mindazonáltal, mint ahogy a táblázatból is látszik, a Lega Nord hozadéka nem volt döntő a siker szempontjából, mivel a Berlusconi-párt egyedül 272 parlamenti helyet nyert el a rivális koalíció által összesen megszerzett 239-el szemben. Ez mindenképpen szerencse az ország szempontjából: a szilárd parlamenti többség lehetővé teszi a kormány számára, hogy ne függjön a párt zsarolásától, amely, mint említettük, enyhén szólva is radikális követeléseket támaszt. A következő kormányzati időszakra tehát stabil kormányzás várható, amely, ha előre nem látott események nem jönnek közbe, várhatóan ki fogja tölteni az ötéves ciklusát. Ha ez így történik, ez lesz 1968 óta a második olyan kormány, amelyben a kormányfő kitölti a mandátumát. És ez annál is valószínűbb, mert az első ugyancsak Berlusconi volt (2001-2006 között), igaz egy sokkal instabilabb többség és egy bonyolultabb parlamenti összetétel mellett.

És itt van az a pont, ami miatt azt mondtuk, hogy talán Olaszország felébredt (*l'Italia s'è desta*). Eltekintve attól, hogy végül is ki lett a győztes, az olaszok ezúttal mintha érettebben viselkedtek volna a szavazófülkékben. Az országot mindig is a széles politikai paletta és a sok törpepárt jellemezte. A szavazópolgárok most mintha megértették volna, hogy az ország kormányozhatósága szempontjából el kell kerülni a szavazatok túlzott szétforgácsolását, és inkább a két nagy koalícióra kell összpontosítani. Egyébiránt a koalíció is ugyanerről az érettségről tett tanúbizonyságot azzal, hogy magukat, mint 2-3 párt szövetségét határozták meg. Elsősorban a balközép tisztította meg magát azoktól a pártoktól, melyek az elmúlt ciklus kormányozhatatlanságának és a kormány bukásának okozói voltak (szélsőbal pártok, környezetvédő mozgalmak).

Ekkor érthetővé válik, mit is jelent a jobboldali fordulat (*l'Italia s'è destra...*). Ugyanis összességében a két koalíció és az egyetlen önálló párt, amely átlépte a 4%-os parlamenti küszöböt, a versenyben lévő 26 párt közül 6 osztozik a parlamenti helyeken. Tehát a szavazatok koncentrációja, amely a két nagy koalíciót jutalmazta, azt eredményezte, hogy eltűnik sok olyan kisebb erő, amelyek hagyományosan parlamenti képvisellel rendelkeztek. Ez vonatkozik a történelmi baloldal összes pártjára, a komunistákat és a szocialistákat is beleértve: ez először fordul elő Mussolini óta. Valójában a szélsőjobb pártjai is eltűntek a parlamentből, de összetételénél fogva Berlusconi koalíciója vélhetően jobban fogja a jobboldali értékeket képviselni, mint a Partito Democratico (Demokrata Párt) a baloldali értékeket. A vereség másnapján a PD vezetője Walter Veltroni kijelentette, hogy konstruktív ellenzékként kíván fellépni, az angol típusú kétpólusú rendszer mintájára, árnyékkormányt alakítva.

De Olaszország nem Anglia és felvetődik a kérdés, hogy az új kormánynak nemcsak hivatalos ellenzékként kell szembeállnia, hanem azokkal a társadalmi erőkkel is, akik elveszítették parlamenti hivatkozási pontjaikat. Olyan csoportokról van szó, mint a szakszervezetek, környezetvédő mozgalmak, pacifisták, határozott idejű szerződéssel foglalkoztatott, tehát nagy létbizonytalanságnak kitett munkavállalók, szociális ellátó központok, a globalizmus ellen fellépő (*no global*) csoportulások, melyek gyakran szerveznek utcai megmozdulásokat. Az ilyen fellépések száma, parlamenti képviselő híján vélhetően szaporodni fog, ezzel megteremtődnek annak a feltételei, hogy a parlamenten kívüli politizálás új szakasza vegye kezdetét, hasonlóan ahhoz, amit a hatvanas-hetvenes években már láttunk. Manapság, ugyanúgy mint akkoriban, fennáll a veszélye, hogy egy nem intézményes keretek között megszólaló álláspont megtalálja azt az erősítést, hogy másképpen juttassa el a hangját, kockáztatva, hogy egy újabb terrorizmusba torkollhat. Ennek a veszélye reális. Nem véletlenül használtuk az „1968 óta” kifejezést, amikor a mandátumát kitöltő egyetlen kormányról beszéltem. Ez volt az az időpont, amikor véget ért a Köztársaság IV. parlamenti ciklusa, amely három egymást követő kormányt ért meg ugyanazzal a miniszterelnökkel, Aldo Moróval az élen, akinek nevéhez a „nagy kiegyezések” fűződnek, és akit a Vörös Brigádok raboltak el és öltek meg 1978-ban. Olaszországban a terrorizmust még nem sikerült csírájában elfojtani: elég, ha arra gondolunk, hogy az utolsó, a Vörös Brigádok terroristáitól származtatható csoportot egy évvel ezelőtt tartóztatták le Milánó, Padova, Torino térségében, kevéssel azelőtt, mielőtt akcióba léptek volna. Az Új Vörös Brigádok (*Nuove Brigate rosse*) 2002. március 19-én intéztek újra politikai támadást ellenfeleikkel szemben, amikor meggyilkolták Marco Biagi professzort, a második Berlusconi-kormány Munkaügyi Minisztériumának tanácsadóját. A „nagy megegyezésre”, valamint az Aldo Moro által a hatvanas évek közepétől szorgalmazott kompromisszumokra való csekély hajlam jelei azonban már korábban láthatóak voltak, amikor 1999. május 20-án meggyilkolták D'Antona professzort, aki szintén a Munkaügyi Minisztérium tanácsadója volt, D'Alema baloldali kormányában.

Ezen túl a legrosszabb verzió egy iszlám gyökerű terrorista csoportokkal szembeni terrorszervezet létrehozása lenne, most, hogy az országot amerika-barát kormány vezeti, amely a Vatikán szimpátiáját is élvez.

Világos, hogy máától kezdve az ellenzék szerepe még a kormányzó pártokénál is kényesebb lesz. Egyrészt olyan parlamentre lesz szükség, amely az ország jövője szempontjából elengedhetetlenül szükséges, a modernizációt szolgáló reformok útján

indul el, ezért el kell kerülnie a nyílt szembeállást (amely ekkora parlamenti többség mellett

amúgy is felesleges lenne). De ugyancsak óvakodnia kell a látványos megegyezésektől is, mert azok a hivatalosan nem képviselt csoportok érzékenységét érintenék, s amelyek ekkor, mint a kormány igazi ellenzéke léphetnének fel: olyan időzített bomba módjára, melynek felrobbanása kiszámíthatatlan következményekkel bírna.

(Józsa Judit fordítása)

Választási eredmények:

Képviselő Ház:

<i>Párt</i>	<i>Elért szavazatok száma</i>	<i>%</i>	<i>Parlamenti helyek száma</i>
JOBB-KÖZÉP KOALÍCIÓ			
PDL	13.628.865	37,39	272
Lega Nord	3.024.522	8,3	60
Autonomia Sud	410.487	1,13	8
ÖSSZEG	17.063.874	46,81	340
BAL-KÖZÉP KOALÍCIÓ			
PD	12.092.998	33,17	211
Italia dei valori	1.593.675	4,37	28
ÖSSZEG	13.686.673	37,54	239
MÁS			
Unione di Centro	2.050.319	5,62	36

Forrás: <http://www.corriere.it/>

Szenátus:

<i>Párt</i>	<i>Elért szavazatok száma</i>	<i>%</i>	<i>Parlamenti helyek száma</i>
JOBB-KÖZÉP KOALÍCIÓ			
PDL	12.510.306	38,17	141
Lega nord	2.642.167	8,06	25
Autonomia Sud	355.076	1,08	2
ÖSSZEG	15.507.549	47,31	168
BAL-KÖZÉP KOALÍCIÓ			
PD	11.042.325	33,7	116
Italia dei Valori	1.414.118	4,32	14
ÖSSZEG	12.456.443	38,2	130
MÁS			
Unione di Centro	1.866.294	5,69	3

Forrás: <http://www.corriere.it/>

Szerkesztette: Naccarella István

Izrael kivonul a Golán-fennsíkről (?)

Valid Muallem szír külügyminiszter május közepén Manamában bejelentette, hogy Izrael, a Törökország bevonásával folyó közvetett béketárgyalásokon kötelezettséget vállalt, hogy maradéktalanul kivonul a Golán-fennsíkről. A stratégiai jelentőségű terület körülbelül 1800 négyzetkilométer kiterjedésű. Izrael a hatnapos háborúban (1967) foglalta el a fennsíkot Szíriától, majd 1973-ban, a Jom kippuri háborúban sikeresen tartotta meg. Most azonban az igazságos és átfogó béke megteremtése érdekében arról hajlandó lemondani.

Mivel a fennsíkről Izrael egész területének nagy részét tűz alatt lehet tartani – ahogy azt a szíriai hadsereg tette 1948-tól 1964-ig – érthető az ott élő izraeliek aggodalma: "Egy kormányfő, aki kész lemondani egy izraeli fennhatóság alatt lévő térségről, hogy azt a szíriaiaknak és az irániaknak adja, veszélybe sodorja Izrael állam jövőjét" - hangsúlyozta közleményében Malka, a Goláni Zsidó Telepek Tanácsának elnöke. V. T.

Szerbia választások után

Győztek ugyan a Boris Tadić vezette Európa-párti demokraták a májusi szerbiai parlamenti választáson, ám a nacionalisták, ha képesek az együttműködésre, kezükbe ragadhatják a kormányzást. Tadic csupán 123 képviselőre számíthat a 250 fős törvényhozásban: a Liberális Demokrata Párt (LDP), valamint a hét kisebbségi honatya – köztük négy magyar – állna az Európa-párti kormány oldalára. Szerbiában a szocialista párt vált a mérleg nyelvénévé.

A választások után pár nappal a szerb radikálisok, nacionalisták és szocialisták megállapodtak arról, hogy Belgrádban összefognak, s ezzel előrevetítették országos szintű koalíciójuk, kormányuk létrehozását is. A tévéhíradóban elhangzott bejelentés szerint Belgrád polgármestere Aleksandar Vučić, a Szerb Radikális Párt jelöltje lesz (korábban a települések lakói közvetlenül választották polgármesterüket, a 2006-os alkotmánymódosítás óta a helyhatóságok jelölik ki őket, s a belgrádi testületben a három pártnak többsége van).

Mindez nagy valószínűséggel előrevetíti az országos kormányalakítási egyezkedések végeredményét is. Ezek után nehezen képzelhető el, hogy a szocialisták az Európa-barát demokratákkal, a Boris Tadić elnök nevével fémjelzett erőkkkel alakítanak majd kormányt. V. T.

2008. Október 16-18. VI. Magyar Politikai Földrajzi Konferencia – Magyarország és a Balkán – Pécs a Balkán kapuja?**Pécs**

A rendezvényt a PTE TTK Földrajzi Intézet Politikai Földrajzi és Területfejlesztési Tanszéke, valamint a Kelet-Mediterrán és Balkán Tanulmányok Központja (KMBTK) szervezi.

A kétévente megrendezésre kerülő, hagyományos politikai földrajzi konferenciánk ezúttal szervesen kapcsolódik az Európa Kulturális Fővárosa – Pécs 2010 programsorozathoz. Emiatt a VI. Magyar Politikai Földrajzi Konferencia témájában is igyekszik követni az EKF 2010 programsorozatát.

Kérjük a részvételi szándékot fontolgatókat, hogy előadásukat a magyar-balkáni relációban a következő témakörök valamelyikéhez kapcsolják:

- 1) Interetnikus kapcsolatok
- 2) Gazdasági kapcsolatok
- 3) Történeti problematika
- 4) Biztonságpolitika
- 5) Közlekedési kapcsolatok
- 6) Kulturális és tudományos kooperáció,
- 7) Környezetbiztonság
- 8) Interregionális közvetítővárosok
- 9) Fejlesztéspolitika és élıhetőség

Website: <http://balkancenter.ttk.pte.hu/index.php?id=153>

Contact: Bátori Gizella Tel.: (06)72/503-600/4486, Fax.: 72/501-531 e-mail: bgizella@gamma.ttk.pte.hu

2008. Október 8-11. Bosznia-Hercegovina Geográfusainak 2. Kongresszusa Neum, Bosznia-Hercegovina**A II. Kongresszus plenáris témái:**

- A geográfia elmélete és metodológiája
- Napjaink turizmusfejlesztése
- Napjaink geoökológiai problémái
- Napjaink globalizációs és regionális problémái

A II. Kongresszus szekció témái:

- Napjaink geográfiájának metodológiai és metodikai problémái
- A turizmus, mint a gazdasági fejlődés faktora
- Napjaink életminőségének geográfiai aspektusai
- Geográfiai regionalizáció és területi tervezés

A II. Kongresszus kerekasztal témái:

- A geográfia helyzete az iskolai nevelésben és oktatásban Bosznia-Hercegovinában
- A turizmus fejlesztésének lehetőségei és perspektívái Bosznia-Hercegovinában
- Bosznia-Hercegovina gazdasági fejlesztésének geoökológiai aspektusai
- Bosznia-Hercegovina regionalizációs problémái az európai integráció tükrében

Hivatalos nyelvek: angol, bosnyák, horvát, szerb.

Az absztrakt részletes formai követelményei és az elektronikus jelentkezési lap megtalálhatóak a weboldalon.

További információ: Kolutácza Andrea kolutacz@gamma.ttk.pte.hu

Website: www.pmf.unsa.ba/odsjekezageografiju/udruzenja

Contact: tel.: 00387 33 250 482, fax: 00387 33 645 328, e-mail: nusret@pmf.unsa.ba

10-14 October 2008 The Increment of the Crises from the Socialist European Countries (1985-1989)

Pitesti, Romania

The Institute welcomes proposals on a wide range of topics related to: Objective and subjective grounds of the generalization of the crises from the socialist European countries; The deterioration of living standards and the increment.

Event website: <http://irrd.ro>

Contact name: Alexandru Osca

100-féle iszlám
Szabadtéri fotókiállítás
(2008. május 28. – június 3.)

Pécs 2010 rendezvénysorozat attraktív elemeként, 100 db nagyméretű képből álló, az iszlám kultúra különböző aspektusairól szóló szabadtéri fotókiállítás lesz Pécs belvárosában, a Széchenyi téren. A 100 fotó a 2010-es év másik két kulturális fővárosát, Isztambult és Essent is bemutatja. A török, a német és a magyar városokat összekötő kapocs a kiállítást szervező SuperGroup kreatív koncepciója szerint az iszlám, mint kultúra és vallás is megjelenik mindhárom város hétköznapijában.

A kiállítás üzenete

2010-ben Európának három kulturális fővárosa lesz: Essen Németországban, a török Isztambul, és a magyar Pécs. A kelet (Isztambul) és a nyugat (Essen) között Pécs a kettőt összekötő kapocsként középen áll, így a kiállítás az egyesülő Európára és a kultúrák sokszínűségére koncentrál. Célunk a látogatók megismertetése a 2010-es kulturális fővárosokkal, Péccsel, Essennel és Isztambullal. A látogatók a helyszínen, a kiállítás alatt megismerhetik a három város kultúráját, adottságait, az ott lakók életét. Minthogy napjainkban a vallás szerepe újra felerősödött mind az identitás keresésben, mind a politikai diskurzusban és a közéletben, e három várost most a közös muszlim vallási hagyomány által szeretnénk bemutatni.

A kiállítás koncepciója

Az iszlám a legdinamikusabban terjeszkedő világvallás. A kereszténység után a világ második legnagyobb vallása közel másfél milliárd követőjével. A muszlim életvitel, hitrendszer és világlátás(ok) a városokban jelennek meg leginkább: az öltözködésen, az építészetben, a viselkedésen, a kereskedésen és a jogalkalmazáson keresztül. Ezt a sokféleséget a hagyományokat, a kortárs problémákat és a lokális megoldásokat - a kortárs fotográfia segítségével szeretnénk megismertetni a nézőkkel. E három városban és/vagy az általuk képviselt három országban a muszlim kultúra változatos aspektusait megörökítő fotográfiákat mutatunk be, melyek reflektálhatnak a múltra, a jelenre vagy a jövőre, miközben a közös tér iránti tisztelettől hajtva nyíltan tematizálhatják a mai problémákat is.

A kiállítás szervezője: a SuperGroup művészcsoport

További információ:

www.100iszlam.com

www.supergroup.hu

